

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5CdoR/16/2025
Identifikačné číslo spisu:	5319201092
Dátum vydania rozhodnutia:	18.12.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Jana Halušková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:5319201092.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Jany Haluškovej a členov senátu JUDr. Jany Bajánkovej a JUDr. Jozefa Kolcuna, PhD., v právnej veci navrhovateľa Q. Š., narodeného XX. V. XXXX, Č., V. XXXX, zastúpeného advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária JUDr. Milan Chovanec s.r.o., Žilina, Vojtecha Tvrdeho 17, IČO: 36 436 640, proti odporkyniam 1/ B. K., narodenej XX. Q. XXXX, Č., B. Č.. XXX/XX a 2/ M. K., narodenej XX. H. XXXX, Č., B. Č.. XXX/XX, o určenie neplatnosti právneho úkonu a určenie, že navrhovateľ nie je otcom odporkyne 2/, vedenej na bývalom Okresnom súde Čadca pod sp. zn. 12Pc/7/2019, o dovolaní navrhovateľa proti rozsudku Krajského súdu v Žiline z 27. novembra 2024 č. k. 12CoP/70/2023 - 365, takto

rozhodol:

Dovolanie z a m i e t a.

Odporkyni 1/ priznáva voči navrhovateľovi náhradu trov dovolacieho konania v plnom rozsahu.

Odôvodnenie

1. (Od 01. júna 2023 bývalý) Okresný súd Čadca (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom zo dňa 21. februára 2023 č. k. 12Pc/7/2019-278 určil, že dvojstranný právny úkon, zápisnica o určení otcovstva súhlasným vyhlásením obidvoch rodičov, spísaná dňa 16. 02. 2004 na Mestskom úrade Čadca rodičmi otcom Q. Š., nar. XX. XX. XXXX, bytom K. N. V., Č. Č.. XXXX a matkou B. K., nar. XX. XX. XXXX, bytom Č., B. Č.. XXX/XX je neplatným právnym úkonom (výrok I.). Vo zvyšnej časti žalobu zamietol (výrok II.) a žiadnemu z účastníkov konania nepriznal náhradu trov konania (výrok III.).

1.1. Okresný súd mal preukázané, že na matrike v Čadci bola dňa 16. 02. 2004 podpísaná zápisnica o súhlasnom vyhlásení otcovstva rodičov k odporkyni 2/, narodenej dňa XX. XX. XXXX. Zápisnicu podpísal najskôr navrhovateľ sám, bez prítomnosti matky maloletého dieťaťa - odporkyne 1/, ktorá ju podpísala až následne. Navrhovateľ netvrdil, že k podpisu vyhlásenia o určení svojho otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov pristúpil pod fyzickým alebo psychickým nátlakom a netvrdil, že by mu pred podpisom niekto bránil dať si vyhotoviť testy DNA. Priznal, že pri podpisovaní zápisnice o uznaní otcovstva vedel, že nie je biologickým otcom odporkyne 2/ a vedela to aj odporkyňa 1/, ktorá mu neskôr začala tvrdiť, že biologickým otcom dieťaťa je. Anonymný test DNA dal navrhovateľ vyhotoviť dňa 13.

02. 2009 a návrh na zapretie otcovstva podal dňa 16. 04. 2019, teda po desiatich rokoch od jeho vyhotovenia. Navrhovateľ s odporkyňami nežije v spoločnej domácnosti od roku 2005.

1.2. V nadväznosti na § 34 Občianskeho zákonníka súd prvej inštancie ustálil, že zápisnica o určení otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov spísaná dňa 16. 02. 2004 v Čadci ako prejav vôle obidvoch rodičov, ktorý smeruje k vzniku, zmene, zániku tých práv alebo povinností, ktoré právne predpisy s takýmto prejavom spájajú (otcovstvo k odporkyni 2/) je právnym úkonom a môže byť predmetom určenia jeho platnosti alebo neplatnosti. Poukázal aj na § 7 ods. 4 zákona o matrikách, v zmysle ktorého sa údaje obsiahnuté v elektronickej matrike považujú za úplné a zodpovedajúce skutočnosti, ak nie je preukázaný opak. Konštatoval existenciu naliehavého právneho záujmu na navrhovateľom žiadanom určení s odkazom na § 137 písm. d) zák. č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok (ďalej aj „CSP“).

1.3. V dôvodoch rozsudku poukázal na to, že právna teória aj prax nevyklúčujú možnosť domáhať sa neplatnosti súhlasného vyhlásenia rodičov o otcovstve za predpokladu, ak by náležitosti právneho úkonu podľa § 37 a nasl. Občianskeho zákonníka neboli splnené, resp. ak by obaja vyhlasujúci rodičia vedeli, že muž, ktorý vyhlásenie urobil, nie je biologickým otcom dieťaťa. V konaní vypočutí svedkovia zhodne potvrdili, že navrhovateľ im už pred narodením dieťaťa, t. j. odporkyne 2/ povedal, že nie je jej otcom. V záujme preukázania tvrdení odporkyne 1/, že iba navrhovateľ je otec odporkyne 2/ a vzhľadom na nemožnosť stotožnenia navrhovateľom predloženého anonymného testu DNA vo vzťahu k odporkyni 2/ okresný súd nariadil znalecké dokazovanie analýzou DNA. Obidve odporkyne sa odmietli podrobiť testu DNA, ktorý bez ohľadu na jeho výsledok a výpovednú hodnotu vopred označovali za zmanipulovaný. Súd prvej inštancie aplikujúci ustanovenia procesného práva o dôkaznom bremene dospel k záveru, že tvrdenie navrhovateľa, že nie je otcom odporkyne 2/ je správne a dôvodné a odporkyňa 1/ vedela už pred podpisom súhlasného vyhlásenia rodičov o tom, že otcom odporkyne 2/ je iný muž, o čom informovala navrhovateľa. Podpisom tohto vyhlásenia, keď navrhovateľ aj odporkyňa 1/ vedeli, že navrhovateľ nie je otcom odporkyne 2/, spôsobili neplatnosť tohto právneho úkonu. Okresný súd preto uvedený právny úkon posúdil ako neplatný pre obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka.

1.4. Zamietnutie návrhu v časti žiadaného určenia, že navrhovateľ nie je otcom odporkyne 2/ zdôvodnil okresný súd tým, že právoplatnosťou výroku o neplatnosti právneho úkonu dôjde k zmene zápisu na matričnom úrade, a preto vyslovovanie samostatným výrokom rozsudku je irelevantné.

1.5. O trovách konania súd prvej inštancie rozhodol podľa § 52 Civilného mimosporového poriadku (ďalej tiež „CMP“), pričom prihliadol na všeobecné ustanovenia Zákona o rodine vo vzťahu k trovám konania. K záveru, že žiadny z účastníkov konania nemá právo na náhradu trov konania dospel na základe toho, že podľa obsahu išlo o určovaciu žalobu, podporne posudzovanú podľa CMP. Navrhovateľ aj protistrana mali v spore úspech iba v časti. Navrhovateľ svojím správaním zavinil fakticky toto konanie, pretože si neusporiadal svoj vzťah k dieťaťu ešte v čase prípustnosti podania návrhu, keď bolo maloleté. Nie je spravodlivé, aby trovy, ktoré navrhovateľovi v konaní vznikli, hradila protistrana. Spravodlivému usporiadaniu vzájomných vzťahov zodpovedá, že žiadnemu z účastníkov nebola priznaná náhrada trov konania.

2. Krajský súd v Žiline ako súd odvolací (v ďalšom aj „odvolací súd“) rozsudkom zo dňa 27. novembra 2024 č. k. 12CoP/70/2023-365, postupujúc podľa § 378 ods. 1 v spojení s § 219 ods. 3 a § 388 CSP, rozsudok okresného súdu vo výroku I. zmenil tak, že návrh navrhovateľa zamietol, pričom vo výroku II. zostal rozsudok okresného súdu nedotknutý. Rozhodol, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania.

2.1. V dôvodoch rozsudku odvolací súd uviedol, že zákonodarca pri dobrovoľnom určení otcovstva súhlasným vyhlásením rodičov (§ 90 Zákona o rodine) vychádzal z predpokladu, že muž, ktorý robí vyhlásenie o otcovstve k dieťaťu, koná slobodne a vážne, vedomý si dôsledkov tohto úkonu a zodpovednosti, ktorú na seba berie. Matka dieťaťa týmto vyhlásením prejaví úmysel zabezpečiť spoločnú starostlivosť o dieťa s konkrétnym mužom. Muž vyhlasujúci, že je otcom dieťaťa sa stane otcom v zmysle práva, hoci nemusí byť zároveň aj biologickým otcom dieťaťa, čo sa však predpokladá.

2.2. Odvolací súd nespochybnil, že súhlasné vyhlásenie rodičov môže byť ako právny úkon predmetom určenia neplatnosti. Súd prvej inštancie podľa odvolacieho súdu nesprávne uzavrel, že právny úkon je neplatný pre obchádzanie zákona podľa § 39 Občianskeho zákonníka (v skratke „OZ“). Navrhovateľ a podľa jeho tvrdenia aj odporkyňa 1/ vedeli pred narodením odporkyne 2/ (XX. XX. XXXX), že on nie je biologickým otcom dieťaťa. Zmeškanie zákonnej lehoty na podanie návrhu na zapretie otcovstva

navrhovateľom nemožno naprávať domáhaním sa určenia neplatnosti súhlasného vyhlásenia rodičov podaním návrhu došlého súdu dňa 15. 04. 2019. Okrem toho neplatnosti uvedeného právneho úkonu pre obchádzanie zákona by sa mohol domáhať len biologický otec dieťaťa podľa § 91 ods. 1 Zákona o rodine; v danej veci nešlo o takúto situáciu.

2.3. Naviac odvolací súd na odôvodnenie svojho zmeňujúceho rozsudku uviedol, že nie každým súhlasným vyhlásením, pri ktorom muž i matka dieťaťa vedeli, že vyhlásenie robí muž, ktorý nemôže byť biologickým otcom, sa nevyhnutne obchádza zákon. V prípade posudzovania, či sa súhlasným vyhlásením rodičov obchádza zákon je potrebné ako prvoradá posudzovať, či také určenie je v súlade s najlepším záujmom dieťaťa. Uvedenie právneho stavu otcovstva do súladu so stavom faktickým nemôže byť absolútnou hodnotou, ktorá by mohla predčiť najlepší záujem dieťaťa (uznesenie Ústavného súdu ČR z 01. 11. 2022 sp. zn. III. ÚS 2371/22).

2.4. O nároku na náhradu trov konania (prvoinštančných aj odvolacích) rozhodol odvolací súd vzhľadom na zmenu rozsudku súdu prvej inštancie podľa § 2 ods. 1 CMP a § 396 ods. 2 CSP. Poukázal na to, že v konaniach podľa Civilného mimosporového poriadku platí, že každý z účastníkov si platí trovy konania sám (§ 49 CMP) a žiaden z nich nemá ani nárok na ich náhradu od iného účastníka. Podľa § 52, § 57, § 58 CMP rozhodol odvolací súd tak, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania nevidiac dôvod na použitie výnimky v zmysle § 55 CMP. Navrhovateľovi, pokiaľ sa konanie začalo na jeho návrh, nemožno klásť na ťarchu, že konanie vyvolal, hoci si nebol istý, či súd jeho návrhu vyhovie.

3. Proti rozhodnutiu odvolacieho súdu podal navrhovateľ dovolanie spolu s návrhom na odloženie právoplatnosti rozsudku odvolacieho súdu. Uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP a § 421 ods. 1 písm. b) CSP. V dôvodoch dovolania tvrdil, že odporkyňa 1/ ho uviedla do omylu o dôvodoch, ktorými ho presvedčila, aby právny úkon vyhlásenia otcovstva vykonal. Navrhovateľ veril, že budú spolu tvoriť pár a myslel si, že v prípade spolužitia bude lepšie, ak bude v rodnom liste dieťaťa zapísaný ako jeho otec. Uvedený právny úkon teda urobil v omyle a nie vážne, právny úkon obchádza zákon a prieči sa dobrým mravom. Neplatnosť súhlasného vyhlásenia otcovstva navrhovateľ (ďalej aj „dovolateľ“) preto odôvodňuje nedostatkom náležitostí vyplývajúcich z § 37 ods. 1 a § 39 Občianskeho zákonníka. Poukázal na to, že európska súdna prax prekonala časové obmedzenie zapretia otcovstva (rozsudky Európskeho súdu pre ľudské práva vo veciach Novotný c/a Česká republika, Paulík c/a Slovenská republika). Odvolaciemu súdu vytkol, že sa nevysporiadal so závermi prezentovanými v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/274/2021, hoci na ne odkazuje. Porušenie svojho práva na spravodlivý proces videl v nemožnosti vyjadrenia sa k zmenenému právnomu záveru súdu druhej inštancie, ktorého rozhodnutie označil za nepreskúmateľné, arbitrárne a prekvapivé. Navrhol, aby dovolací súd zmenil rozsudok odvolacieho súdu tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdí a navrhovateľovi voči odporkyniam prizná náhradu trov celého, teda aj dovolacieho konania.

4. Odporkyňa 1/ a odporkyňa 2/ vo vyjadrení k dovolaniu navrhli jeho odmietnutie, príp. jeho zamietnutie. Uviedli, že odvolací súd riadne odôvodneným rozsudkom správne rozhodol o zamietnutí návrhu. Poukázali na to, že v konaní vedenom pred (bývalým pozn. dovolacieho súdu) Okresným súdom Čadca pod sp. zn. 12Pc/7/2019 v prvom vydanom (odvolacím súdom zrušenom) rozsudku bolo uvedené, že navrhovateľ kolíznemu opatrovníkovi odporkyne v rade 2/ okrem iného uviedol toto: „Skutočnosť, že nie je otcom, sa dozvedel v štyroch rokoch veku dieťaťa“. V konaní vypočutí svedkovia E. a Š. potvrdili, že sa od navrhovateľa dozvedeli, že nie je otcom dieťaťa, ešte pred narodením odporkyne 2/. Výpovede oboch svedkov sú v priamom rozpore s výpoveďou navrhovateľa kolíznemu opatrovníkovi a podaný návrh je vykonštruovaný. Zdôraznili, že dovolateľ proti zamietajúcemu výroku okresného súdu nepodal odvolanie, preto je v tejto časti jeho dovolanie prípustné. Za nepravdivé označili tvrdenie navrhovateľa v dovolaní, že v čase súhlasného vyhlásenia ako rodičia s odporkyňou 1/ vedeli, že on nie je biologickým otcom odporkyne 2/. K naplneniu dôvodov neplatnosti právneho úkonu podľa § 37 ods. 1, § 39 a § 49a Občianskeho zákonníka podľa ich tvrdení nemohlo dôjsť. Kompetencia navrhnúť vykonanie testov DNA podľa odporkýň nepatrila navrhovateľovi, ale odporkyni 2/. Rozhodnutie odvolacieho súdu nie je prekvapivé, lebo vychádza zo skutkového stavu zisteného prvostupňovým súdom. Podľa nálezu Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 52/2019 odlišná interpretácia totožného zákonného ustanovenia aplikovaného na zhodný skutkový stav

nemôže spôsobiť prekvapivosť napadnutého rozhodnutia. Dovolateľ zmeškal zákonnú lehotu na podanie návrhu na zapretie otcovstva (práva patria bdelým), čo nemôže naprávať domáhaním sa určenia neplatnosti súhlasného vyhlásenia rodičov; opačný výklad by znamenal obchádzanie zákona. Nie je možné súhlasiť s dovolacím dôvodom, ktorý uvádza dovolateľ, a to že rozhodnutie závisí od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Súd opakovane pripúšťa možnosť domáhať sa určenia neplatnosti súhlasného vyhlásenia rodičov o otcovstve; avšak tohto práva sa môže domáhať osoba, ktorej takáto možnosť nevyplyva zo Zákona o rodine. Táto možnosť sa nevzťahuje na dovolateľa, ktorému možnosť zapretia otcovstva vyplýva priamo zo Zákona o rodine z § 93 ods. 1. K návrhu na odklad právoplatnosti rozhodnutia uviedli, že dovolateľ neosvedčil a nepreukázal dôvody hodné osobitného zreteľa.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 35 CSP; ďalej tiež „dovolací súd“) po zistení, že dovolanie podala v zákonnej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), zastúpená advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) skúmal, či sú splnené aj ďalšie podmienky dovolacieho konania a predpoklady prípustnosti dovolania. Bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné, preto pristúpil k skúmaniu jeho dôvodnosti.

6. V dovolaní navrhovateľ (ďalej aj „dovolateľ“) vo vzťahu k dovolaciemu dôvodu definovanému v § 420 písm. f) CSP konkrétne vytkol odvolaciemu súdu arbitrárnosť a prekvapivosť jeho rozsudku. Porušenie svojho práva na spravodlivý proces videl v nemožnosti vyjadrenia sa k zmenenému právnomu záveru súdu druhej inštancie.

7. Podľa § 420 písm. f) CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nezávislom a nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Ide napr. o právo na verejné prejednanie sporu za prítomnosti strán sporu, právo vyjadriť sa ku všetkým vykonaným dôkazom, právo na zastúpenie zvoleným zástupcom, právo na riadne odôvodnenie a na predvídateľnosť rozhodnutia, na zachovanie rovnosti strán v konaní, na relevantné konanie súdu spojené so zákazom svojvoľného postupu a so zákazom denegatio iustitiae (odmietnutie spravodlivosti).

8. Vzhľadom na tvrdenie dovolateľa o arbitrárnosti dovolaním napadnutého rozsudku považuje dovolací súd za potrebné uviesť, že aj z nálezů Ústavného súdu Slovenskej republiky zo dňa 20. septembra 2022 sp. zn. IV. ÚS 245/2022 vyplýva, že „arbitrárnosť a zjavná neodôvodnenosť rozhodnutí všeobecných súdov sú najčastejšie dané rozporom súvislostí ich právnych argumentov a skutkových okolností prerokúvaných prípadov s pravidlami formálnej logiky alebo absenciou jasných a zrozumiteľných odpovedí na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Uvedené nedostatky pritom musia dosahovať mieru ústavnej relevancie, teda ich intenzita musí byť spôsobilá porušiť niektoré z práv uvedených v čl. 127 ods. 1 ústavy (m. m. II. ÚS 336/2019).“ Svojvôľa (arbitrárnosť) sa v zásade môže prejavovať vo dvoch podobách: ako procesná svojvôľa, teda hrubé alebo opakované porušenie zásadných ustanovení právnych predpisov upravujúcich postup orgánu verejnej moci, alebo ako hmotnoprávna (meritórna) svojvôľa, teda extrémny nesúlads medzi právnym základom pre rozhodovanie veci a závermi orgánu verejnej moci, ktoré sú vo vzťahu k tomuto právnemu základu neobhájiteľné všeobecne akceptovateľnými výkladovými postupmi (II. ÚS 576/2012). O arbitrárnosť súdneho rozhodnutia ide aj vtedy, ak sa zistí taká interpretácia a aplikácia právnej normy zo strany súdu, ktorá zásadne popiera účel a význam aplikovanej právnej normy, alebo ak dôvody, na ktorých je založené súdne rozhodnutie absentujú, sú zjavne protirečivé alebo popierajú pravidlá formálnej a právnej logiky, prípadne ak sú tieto dôvody zjavne jednostranné a v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti (III. ÚS 305/08, IV. ÚS 150/03, I. ÚS 301/06).

8.1. Kritériom pre posúdenie (ne)preskúmateľnosti rozhodnutia je splnenie náležitostí odôvodnenia

ustanovených zákonom (uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 10. januára 2013 sp. zn. 3Cdo/225/2012). Dovolateľ vytkol odvolaciemu súdu, že sa nevysporiadal so závermi prezentovanými v rozhodnutí Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/274/2021, hoci na ne odkazuje. Z obsahu uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2Cdo/274/2021 vyplýva, že predmetom konania nebola neplatnosť právneho úkonu, ale bolo ním určenie otcovstva navrhovateľa k maloletému dieťaťu, ku ktorému bolo určené otcovstvo iného muža súhlasným vyhlásením o otcovstve urobeným matkou a týmto mužom. Dovolací súd dospel k záveru, že aj súhlasné vyhlásenie o otcovstve možno vzhľadom na ustanovenie § 110 Zákona o rodine posudzovať podľa ustanovení § 37 ods. 1 vety pred bodkočiarkou, § 38 a § 39 Občianskeho zákonníka, na ktorý poukázali v tomto konaní súdy nižších inštancií tak, ako poukázali v zhode s uvedeným rozhodnutím na potrebu posudzovania najlepšieho záujmu maloletého dieťaťa.

9. Rozhodovacia prax Európskeho súdu pre ľudské práva (v skratke „ESLP“) v rozhodnutiach Paulík v. Slovenská republika a Novotný v. Česká republika dospela v spojení s aplikáciou čl. 8 Európskeho dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd k záveru, že právny otec, ktorý nie je biologickým otcom dieťaťa, by mal mať vo vnútroštátnom poriadku zakotvenú možnosť svoje otcovstvo napadnúť.

9.1. V sťažnosti č. 16314/13 sťažovateľ, ktorý bol v r. 1970 určený za otca dieťaťa, sa nemohol domáhať nápravy situácie po uplynutí trojročnej premĺčacej lehoty, hoci analýza DNA z roku 2012 jednoznačne preukázala, že biologickým otcom nie je. ESLP konštatoval porušenie jeho práva na rešpektovanie súkromného života chráneného článkom 8 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd („Dohovor“).

9.2. V prípade Paulík v. Slovenská republika (sťažnosť č. 10699/05) bolo otcovstvo sťažovateľa k dieťaťu narodenému v r. 1966 určené vnútroštátnym súdom aj po vykonaní tzv. dedičsko-biologickej skúšky. Po vykonaní dobrovoľnej krvnej skúšky znalec 18. marca 2004 vypracoval posudok vylučujúci sťažovateľa z otcovstva k dieťaťu. Sťažovateľ potom požiadal prokuratúru o zapretie jeho otcovstva podľa § 62 Zákona o rodine, no bolo mu oznámené, že určenie jeho otcovstva je res iudicata a prokuratúra nemá právomoc podať návrh na opätovné preskúmanie veci súdom. Podľa čl. 13 Dohovoru (právo na účinný opravný prostriedok) v spojení s čl. 8 Dohovoru sťažovateľ namietal, že nemal k dispozícii prostriedok nápravy, ktorým by mohol na základe nových biologických dôkazov napadnúť súdom určené otcovstvo. Okrem toho podľa čl. 14 Dohovoru (zákaz diskriminácie) taktiež v spojení s čl. 8 Dohovoru namietal, že matky a otcovia, ktorých otcovstvo je prezumované na základe Zákona o rodine (podľa prvej a druhej domnienky), majú právo na zapretie otcovstva, kým v jeho prípade, t. j. určenia otcovstva súdom, nemohol využiť žiaden z dostupných právnych prostriedkov. ESLP konštatoval porušenie čl. 8 Dohovoru (právo na rešpektovanie súkromného a rodinného života), pretože medzi záujmami sťažovateľa a spoločnosti nebola dosiahnutá spravodlivá rovnováha a v dôsledku toho vnútroštátny právny poriadok nezabezpečil sťažovateľovi rešpektovanie jeho súkromného života.

10. Vo vzťahu k rozsudku ESLP Paulík v. Slovenská republika Výbor ministrov Rady Európy odporučil Slovenskej republike „uskutočniť opatrenia zamedzujúce opakovanému vzniku situácie, ktorá predstavovala porušenie Dohovoru“ a požadoval predloženie informácie o legislatívnych zámeroch, ktoré sa Slovenská republika rozhodla v tejto súvislosti realizovať. Následne bol zákonodarcom prijatý zákon č. 335/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony. Týmto právnym predpisom bolo novelizované ustanovenie § 230 ods. 2 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku o možnosť podať návrh na obnovu konania po troch rokoch od právoplatnosti rozsudku z dôvodu uvedeného v § 228 ods. 1 písm. a) alebo b), ak nové dôkazy súvisia s novými vedeckými metódami, ktoré v pôvodnom konaní nebolo možné použiť.

11. Zdôrazniť ale treba, že predmetom tohto konania nebolo zapretie otcovstva, preto argumentácia dovolateľa o prekonaní časového obmedzenia zapretia otcovstva rozhodovacou praxou ESLP nemôže obstať. Navyše, dovolateľ mal (na rozdiel od prípadov uvedených v bode 9 tohto rozsudku) možnosť zaprieť svoje otcovstvo k odporkyni 2/ či už v zmysle § 61 zák. č. 94/1993 Z. z. o rodine účinného v

čase jej narodenia (XX. XX. XXXX) a zrušeného k 11. 02. 2005, alebo podľa § 93 ods. 1 zák. č. 36/2005 Z. z. o rodine účinného od 11. 02. 2005, v časti týkajúcej sa zapretia otcovstva od 01. 04. 2005, ktorú nevyužil. Súd nižších inštancií uvedenú možnosť vo svojich rozhodnutiach konštatovali. Rovnako mal dovolateľ možnosť domáhať sa nápravy určením neplatnosti právneho úkonu súhlasného vyhlásenia rodičov o určení otcovstva, ktorú aj v tomto konaní, hoci neúspešne, uplatnil.

12. Z obsahu súdneho spisu nevyplýva, že by sudy nižších inštancií porušili procesné postupy predpísané právnym poriadkom. Dovolací súd nezistil ani rozpor skutkových okolností a právnych argumentov s pravidlami formálnej logiky. Rozsudok odvolacieho súdu v spojení so skutkovými zisteniami a skutkovým odôvodnením rozsudku súdu prvej inštancie dáva jasné a zrozumiteľné odpovede na všetky skutkovo relevantné aj právne otázky súvisiace s predmetom žiadanej súdnej ochrany. Sudy vysvetlili, že súhlasné vyhlásenie rodičov môže byť ako právny úkon predmetom určenia neplatnosti, nemôže však slúžiť na zhojenie zmeškania zákonnej lehoty na zapretie otcovstva navrhovateľa k odporkyni 2/; navyše navrhovateľ podal návrh na určenie neplatnosti súhlasného vyhlásenia o určení jeho otcovstva 10 rokov po zabezpečení anonymného testu DNA. Dovolací súd uviedol, že ako prvoradá treba posudzovať, či také určenie je v súlade s najlepším záujmom dieťaťa a neplatnosti uvedeného právneho úkonu pre obchádzanie zákona by sa mohol domáhať len biologický otec dieťaťa podľa § 91 ods. 1 Zákona o rodine. Dovolací súd konštatuje, že premisy zvolené v rozhodnutiach súdov nižších inštancií rovnako ako závery, ku ktorým na ich základe dospeli, sú prijateľné, racionálne aj presvedčivé. Z odôvodnenia odvolacieho rozsudku vyplýva vzťah medzi skutkovými zisteniami aj úvahami pri hodnotení dôkazov na jednej strane a právnymi závermi na strane druhej. V hodnotení skutkových zistení neabsentuje žiadna relevantná skutočnosť alebo okolnosť, sudy (najmä odvolací) ich náležitým spôsobom v celom súhrne posúdili a náležite vyhodnotili.

13. K porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle ustanovenia § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj prekvapivosťou rozhodnutia. O tzv. prekvapivé rozhodnutie ide predovšetkým vtedy, keď odvolací súd vydá rozhodnutie, ktoré nebolo možné na základe zisteného skutkového stavu veci predvídať, teda ak odvolací súd založí svoje rozhodnutie vo veci na iných právnych záveroch ako súd prvej inštancie, za súčasného naplnenia tej okolnosti, že proti týmto iným (odlišným) právnym záverom odvolacieho súdu nemá strana sporu/účastník konania možnosť vyjadrovať sa, právne argumentovať, prípadne predkladať nové dôkazy, ktoré sa z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie nejavili ako významné (pozri napr. rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 4Cdo/29/2018, 3Cdo/92/2012, 7Cdo/1/2018).

14. Predmetom rozhodovania odvolacieho súdu bolo odvolanie odporkýň proti rozsudku súdu prvej inštancie (vrátane jeho právnych záverov). Dovolací súd zdôvodnil svoj rozsudok (v bode 27 odôvodnenia) tak, že za skutkového stavu zisteného okresným súdom rozsudok súdu prvej inštancie zmenil pre nesprávne právne posúdenie neplatnosti právneho úkonu súhlasného vyhlásenia rodičov z dôvodu obchádzania zákona a návrh navrhovateľa zamietol. Právnym základom rozhodnutia odvolacieho súdu vo veci samej bolo ustanovenie § 39 Občianskeho zákonníka, ktoré aplikoval aj súd prvej inštancie, len ho nesprávne interpretoval. Dovolací súd teda nezaložil svoje rozhodnutie na inom, v konaní do jeho rozhodnutia nepoužitom právnom predpise alebo zákonnom ustanovení, ani na iných, nových právnych dôvodoch než súd prvej inštancie. Navrhovateľ v procesnej pozícii účastníka, voči ktorému odvolanie smerovalo, mal možnosť k riadne jemu doručenému odvolaniu obsahujúcemu návrh na zamietnutie návrhu na určenie neplatnosti právneho úkonu za použitia § 39 OZ vyjadriť sa, predniesť svoje argumenty poznajúc návrh a argumentáciu odporkýň ako odvolateľiek. Dovolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ nezaložil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa.

14.1. Pre úplnosť treba uviesť, že súd prvej inštancie nezistil neplatnosť posudzovaného právneho úkonu podľa § 37 Občianskeho zákonníka (body 31 až 33 odôvodnenia prvoinstančného rozsudku), s čím navrhovateľ v odvolacom konaní neprejavil nesúhlas.

15. Vzhľadom na obsah zvyšnej časti dovolania dovolací súd zdôrazňuje, že dovolanie nie je ďalšie odvolanie, ale je to mimoriadny opravný prostriedok. Dovolací súd nesmie byť vnímaný ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu

(pozri rozhodnutia dovolacieho súdu napr. sp. zn. 2Cdo/165/2017, 3Cdo/14/2017, 4Cdo/157/2017, 5Cdo/155/2016, 8Cdo/67/2017).

16. Dovolanie nepredstavuje ani opravný prostriedok, ktorý by mal slúžiť na odstránenie nedostatkov pri ustálení skutkového stavu veci. Dovolací súd nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože (na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu) v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie. Podľa § 442 CSP je totiž dovolací súd viazaný skutkovým stavom tak, ako ho zistil odvolací súd. Dovoláním sa preto nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení urobených súdmi prvej a druhej inštancie.

17. Vo svetle uvedeného treba nahliadať na dovoláciu argumentáciu navrhovateľa o neplatnosti skúmaného právneho úkonu pre omyl a pre rozpor s dobrými mravmi. K týmto záverom by mohli dôjsť súdy nižších inštancií iba v prípade, ak by boli navrhovateľom prednesené skutkové tvrdenia nasvedčujúce existencii týchto skutočností, pravdivostná hodnota, ktorých by potom bola predmetom dokazovania. Z obsahu rozsudkov okresného aj odvolacieho súdu nevyplýva, že by bol navrhovateľ v konaní pred nimi skutkové tvrdenia nasvedčujúce neplatnosti súhlasného vyhlásenia rodičov o otcovstve pre omyl alebo rozpor s dobrými mravmi predniesol, že by boli predmetom dokazovania, alebo odvolacieho prieskumu. Z princípu racionálneho, efektívneho a inštančného súdneho konania o dovolaní vyplýva, že dovolateľ musí uplatniť celú argumentáciu, ktorú považuje za významnú, rovnako ako všetky (neskôr v dovolaní prednesené) návrhy už v odvolacom konaní. Úlohou dovolacieho súdu je potom posúdiť, či tieto argumenty a návrhy odvolací súd riadne preskúmal a či k nim zaujal správny právny záver. Povedané inými slovami, nedávalo by žiaden rozumný zmysel, aby podstatné argumenty a návrhy, ktoré mohol (a mal) dovolateľ uplatniť už v predchádzajúcom odvolacom konaní, predkladal až dovolaciemu súdu. Uvedenou argumentáciou dovolateľa sa dovolací súd preto zaoberať nemôže.

18. Dovolací súd po zistení, že konanie pred súdom prvej inštancie ani konanie pred odvolacím súdom nebolo postihnuté dovolateľom namietanou vadou vyplývajúcou z § 420 písm. f) CSP pristúpil k posúdeniu dovolania z hľadiska ďalšieho uplatneného dovolacieho dôvodu - nesprávneho právneho posúdenia veci odvolacím súdom.

19. Dovolateľ formálne tvrdil existenciu dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP. Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP je prípustné iba proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia v dovolaní nastolenej právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP). Otázka relevantná v zmysle § 421 ods. 1 CSP musí byť procesnou stranou nastolená v dovolaní jasným, určitým a zrozumiteľným spôsobom. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP by dovolateľ mal a) konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b) vysvetliť potrebu, aby dovolací súd ako najvyššia súdna autorita túto otázku vyriešil a c) uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená.

20. Najvyšší súd sa striktné nezameral len na to, či dovolateľ vymedzil prípustnosť dovolania formálne na konkrétnom riadku svojho podania. Do úvahy bral aj dovolací dôvod (§ 432 CSP) v snahe vyabstrahovať z neho právnu otázku podľa § 421 CSP, aby mohol následne posúdiť, či od tejto otázky záviselo napadnuté rozhodnutie a či ide o otázku, ktorá napĺňa niektorú z hypotéz zakotvených v písm. a) až c) §-u 421 ods. 1 CSP (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 468/2023). Rovnako dovolací súd aplikoval ustanovenie § 124 CSP a posudzoval dovolanie podľa jeho obsahu. V rámci takto daných limitov posudzovania obsahu dovolania ako mimoriadneho opravného prostriedku dovolací súd dospel k záveru, že navrhovateľ právnu otázku, od vyriešenia ktorej záviselo rozhodnutie odvolacieho súdu a ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená spôsobom umožňujúcim jej dovolací prieskum nevymedzil.

21. Na základe zhorauvedeného dovolací súd, vyhodnotiac dôvody dovolania tvrdené dovolateľom uzatvára, že dovolateľ v dovolaní nevymedzil žiadnu právnu otázku, na ktorej riešení odvolací súd založil svoje rozhodnutie (§ 421 ods. 1 písm. b) CSP). Vzhľadom na súčasne uplatnený dovolací dôvod spočívajúci v tvrdenej existencii vady zmätočnosti (§ 420 písm. f) CSP), naplnenie ktorého ale dovolací súd nezistil, dovolací súd dovolanie ako celok podľa § 448 CSP zamietol.

22. V dovolacom konaní úspešnej odporkyni 1/ (ktorá je stranou sporu vzhľadom na predmet konania - určenie neplatnosti právneho úkonu vzniknutého medzi navrhovateľom a ňou) dovolací súd priznal náhradu trov dovolacieho konania od neúspešného navrhovateľa ako dovolateľa v plnom rozsahu podľa § 255 ods. 1 CSP.

23. Pretože dovolací súd rozhodol o dovolaní navrhovateľa, o jeho návrhu na odklad právoplatnosti rozsudku Krajského súdu v Žiline zo dňa 27. 11. 2024 už osobitne nerozhodoval.

24. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.